Peygamberlerde Bulunan İsmet Sıfatı

Peygamberler, Allah Azze ve Celle'nin şeriatlerin biz insanlara ulaştırılması ile vazifelendirdiği kimseler olmaları hasebiyle hem birer beşerdirler, hem de birer beşer değildirler. Beşer olma yönleri yaratılışlarının ve bazı vasıflarının sair insanlarla ortaklık arz etmesi cihetiyledir. "Beşer olmama" yönleri ise "Sair beşer gibi olmama" manasında olup, kendilerinde diğer beşerde bulunan özelliklerden farklı olarak hususi özelliklerin bulunması cihetiyledir. Nitekim Allah Teâlâ "De ki ancak ben sizin gibi bir beşerim. Bana vahy olunuyor" şeklindeki ayet-i kerimede bu iki vecheyi beyan etmektedir. Durum böyle iken günümüzdeki ilim yetimi bazı cahiller, bu konuda da gelişi güzel bir takım yorumlar yapıp, hevadan konuşmaktadırlar. Bizler, bu makalede İnşaellah meseleyi belli başlıklar altında tahlil edeceğiz.

İsmet'in delilleri:

1. Şayet peygamberlerden günah sadır olabileceğini farz etsek, bu durumda onlara verilecek olan cezanın, ümmetin sair asilerine uygulanacak cezadan şiddetli olması gerekir. Zira Allah Teâla'nın kulu üzerindeki en büyük nimeti risalet/elçiliktir. Böyle bir nimetin mukabilinde olan ceza da ona göre olacaktır. Aklın hükmü bu şekildedir. Ve bu hükmü Allah Teâlâ'nın "Ey peygamberin hanımları! Siz kadınlardan her hangi biri gibi değilsiniz"[1], yahud "Ey Peygamberin hanımları! İçinizden kim apaçık bir çirkinlik yaparsa, onun cezası iki kat verilir"[2]kavl-i şerifleri de te'yid etmektedir.
2. Bilindiği gibi Kur'an "Ey İman edenler! Size bir fasık bir haber getirirse bilmeyerek bir topluluğa zarar verip yaptığınıza pişman olmamak için o haberin doğruluğunu araştırın"[3]buyurarak fasık bir kimsenin haberinin kabule şayan bir haber olmadığı için araştırılmaya muhtaç olduğunu bildirmektedir. Peygamberin İsmet sıfatının bulunmaması durumunda onların Dünya işlerinde dahi haberlerinin kabul edilmemesi gerekecektir ki bu durumda da Ahiret hususundaki kavilleri evleviyetle kabul edilmeyecektir. Hâlbuki Allah Teâlâ Peygamber Aleyhisselam'ın şahid olduğunu "Peygamber size şahid olsun diye" [4]şeklindeki kavl-i şerifi ile haber vermiştir. Bütün peygamberlere şahid olacak bir Resul'ün şehadetinin kabul olunmaması düşünülemez.
3. Günah işlemeleri durumunda onların alıkoyulmaları gerekecektir ki bu da caiz değildir. Zira Allah Teâlâ " Şüphesiz Allah ve Resulunu incitenlere Allah Dünya ve Ahirette lanet etmiş ve onlara aşağılayıcı bir azab hazırlamıştır"[5] buyurmaktadır.
4. Peygamber Aleyhisselam'dan muhal farz günah sadır olduğunu düşünecek olsak iki durum ortaya çıkar: Bizler ya bu günah mukabilinde Peygambere uymakla me'muruz-ki böyle bir şeyin caiz olmadığı açıktır- Yahud da ona uymakla me'mue değiliz ki bu durumda da "De ki eğer Allahı seviyorsanız bana uyun ki Allah da sizi sevsin[6]şeklindeki ayetle bir çelişki söz konusu olur.
5. Allah Teala "Kim de Allah ve Resulune isyan eder O'nun koyduğu sınırları aşarsa, Allah onu ebedi kalacağı Cehennem'e sokar.Onun için alçaltıcı bir azab vardır"[7]buyurduğu için asilerin bu azaba müstehak olacakları

açıktır. Peygamberlerden İsmet sıfatını tecrid etmemiz durumunda onlarında bu ayette bildirilen vaidin zımnına dahil olmaları söz konusu olacaktır ki bu bi'l İcma' batıldır.

6. Peygamberler, itaati emredip masiyetten sakındırmışlardır. Böyle iken onlar taati terk edip masiyet işlerlerse Mevlâ'nın "Ey İman edenler! Yapmayacağınız şeyleri niçin söylüyorsunuz"[8] kavli şerifinin muhatabı olmuş olurlar.
7. Allah Teâlâ, İbrahim, İshak ve **Yakub Aleyhimüsselam** hakkında "Muhakkak ki onlar gerçekten hayır işlerinde yarışırlardı"[9]buyurmuştur. Ayette geçen "el- Hayrat" kelimesinin başında bulunan lam-ı tarif kelime cemi olduğu için umum ifade eder. O halde bütün hayırların zımnına yapılması gereken her şey girdiği gibi yapılmaması gereken her şey de girmiştir.
8. "Şübhesiz onlar bizim katımızda hayırlı, seçkin kimselerdendir"[10]. Bu ayet-i kerimede bulunan "**el-Mustafeyn**" ile "**el-Ahyar**" kelimeleri yapılacak olan bütün işleri ve terk edilecek olan bütün filleri içine almaktadır. Bu da onlardan bir günahın sadır olmasını nakz etmektedir.
9. **İblis**, "Senin şerefine andolsun ki, içlerinden ihlâslı kulların hariç elbette onların her birerlerini azdıracağım dedi"[11] Bu ayette de şeytan "**Muhles**" olan kulları saptıramayacağını söyleyerek onları istisna ediyor. Allah Teâlâ, İbrahim, İshak ve Yakub Aleyhimüsselam hakkında muhles olduklarını söylemektedir[12]. Neticede bunların masumiyeti ortaya çıkmaktadır.
10. "Şeytan onlar hakkındaki zannını doğru çıkardı. İnananlardan bir grup dışında hepsi ona uydular".[13] Bu ayette geçen "şeytana uymayanlar" ya nebiler ya da onların gayrısıdır. Gayrısı olduğunu düşünmemiz durumunda onların peygamberlerden üstün olmaları gerekecektir ki Nebi olmayanın Nebi'ye üstünlüğü batıldır. Dolayısıyla bu ayette geçen "şeytana uymayanlar"ın Nebiler olduğu ve onların masum oldukları ortaya çıkmıştır.
11. Allah Teâlâ mükellefleri iki kısma ayırmıştır. Birinci kısım Hizbu'ş şeytan/Şeytanın askerleri ikinci kısım da Hizbullah /Allahın askerleridir. Şübhe yok ki şeytanın askeri ona tabi olup dediğini yapan kimsedir. Peygamberlerden günah sadır olması durumunda onların şeytanın askerleri kavramına tabi olması gerekecektir. Ve bunların hakkında; "Agah olunuz muhakkak ki şeytanın askerleri, hüsrana uğrayanların ta kendileridir." Ayet-i kerimesi, doğru olacaktır. Enbiyanın böyle bir akibetten uzak olduğu bedihidir.
12. Allah Teâlâ **İbrahim (aleyhisselam)** hakkında; "Muhakkak ki ben, seni insanlar için imam kılıcıyım[14]", buyurmuştur. İmam insanların kendisine uyduğu kimsedir. İbrahim (aleyhisselam)'ın günah işlemesi durumunda, insanların, ona iktida etmesi gerekecektir ki; bu da batıldır.
13. Ulema, enbiyanın melaikeden üstün olduğunu söylemiştir. Şayet enbiyadan bir takım günahlar sadır olsaydı, meleklerden üstün olması söz konusu olamazdı. Çünkü Allah Teâlâ "Yoksa biz iman edip salih amel işleyenleri yeryüzünde fesat çıkaranlar gibi mi tutacağız?"[15] buyurmuştur.
14. Mevla Teâlâ İbrahim (aleyhisselam)'a " Benim ahdim zalimleri kapsamaz ."[16] Buyurmuştur. Bu ayet-i kerime de geçen ahdin, **nübüvvet** ve **imamet** şeklinde iki türlü tefsiri mümkündür. Nübüvvetle tefsir edilirse, maksit ortaya çıkar. İmametle tefsir edilirse, bu durumda maksut, yine evleviyetle hasıl olur. Çünkü Allah Teâlâ' nın ahdi imamet, günahkâr

birine verilmiyorsa nebiye hiç verilmez.

Huzeyme İbn Sabit bizzat görüp şahit olmamasına rağmen, bir meselede Rasulü Ekrem'in şahidi olmuş ve ben seni semadan verdiğin haberler hususunda tasdik ediyorum da burada tasdik etmeyeyim mi? demiştir. Bu olayı da Rasulü Ekrem tasdik etmiştir. Şayet Enbiyadan günah sadır olma ihtimali olsaydı, Huzeyme (radıyallahu anhu)'nin şehadeti caiz olmazdı.

İsmet'in mahalli ile taalluk eden ihtilaf:

Peygamberlerde bulunması gereken "İsmet" sıfatının mahalline itibarla bazı görüşler ortaya atılmıştır. Bu görüşleri dört maddede toplamak mümkündür.

1. İtikadla alakalı meselelerde "Fudayliyye" fırkası hariç bütün fırkalar Nebilerin küfür ve bidatten masum olduğu görüşündedirler. Fudayliyye'ye göre ise bütün günahlar küfür olduğu için peygamberlerde günah işleyebilir ve dolayısıyla küfre girebilirler. Şiiler ise küfrü peygamberler hakkında ancak takıyye yolu üzere caiz görmektedirler.
2. Allah Teâlâ tarafından gönderilen şeraitlerin ve hükümlerin tamamı ile alakalanan meselelerde peygamberlerden ne kasıldı ve ne de yanlışlıkla herhangi bir yalan ve hıyanetin sadır olması mümkün değildir.
3. Fetva ile alakalı meselelerde bilerek hataya düşmeleri caiz değildir.Sehven hata yapmalarında ise ihtilaf edilmiştir.
4. Peygamberlerin halleri ve davranışları ile alakalı meselelerde ise beş görüş ileri sürülmüştür.

Bir: Haşeviyye'ye göre büyük ve küçük günahları işleyebilirler.

İki: Mu'tezile'ye göre büyük günahların onlardan sadır olması düşünülemez. Küçük günahlardan da nefret ettirenlerin dışındakilerin onlardan sadır olması mümkündür.

Üç: Cübbâî'ye göre, peygamberlerden küçük olsun büyük olsun her hangi bir günah kasten sadır olmaz. Ancak tevilde hata yolu ile meydana gelebilir.

Dört: Nazzam' a göre ne sehven, ne kasten ve ne de teville hata yolu üzere onlardan hata sadır olmaz. Olsa olsa bu yanılgı ve unutma yolu ile meydana gelebilir.

Beş: Şia'ya göre gerek sehven olsun, gerek kasden olsun ve gerek büyük ve küçük olsun hiçbir halde onlardan hata sadır olmaz.

Bu meseleleri tartışanlar, aynı zamanda "İsmet" sıfatının Peygamberler için söz konusu olduğu zaman hususunda da tartışmışlardır. Bu müddet kimilerince doğumlarından vefatlarına olduğu gibi, bazılarınca da –ki Ehl-i Sünnet'in görüşü de budur- Nübuvvetten itibaren başlamaktadır. Kısaca Ehl-i Sünnet, Nübuvvetlerinden itibaren Peygamberlerin kasıldı olarak küçük yahud büyük günah işlemeyeceklerini söylemektedir. [17]

Yazımızın geriye kalan kısmında, bazı Peygamberler ve yaptıkları fillerden yola çıkarak onların masumluklarını zedelemeye çalışan güruha cevap vermeye

çalışacak ve bununla alakalı birkaç misalin tahlilini yapacağız.

Hz. Âdem ve İsmet Sıfatı:

Şübhe:

1) Kur'an-ı Kerim'de Hz Âdem hakkında "Âdem Rabbine isyan etti ve isabetli davranamadı"[18] buyrulmaktadır. Bu ayet-i kerimenin mefhumu Âdem (Aleyhisselam)'ın Allah Teâlâ'ya asi olduğunu bildirmektedir. Allah Celle Celaluhu başka yerde " Kim de Allah'a ve Peygamberine isyan eder ve onun koyduğu sınırları aşarsa, Allah onu ebedi kalacağı Cehennem'e sokar" buyurmaktadır. İsyan kelimesi de ancak büyük günah işleyen bir kişi hakkında itlak olunabileceğine göre Âdem Aleyhisselam'ın masum olduğu nasıl söylenebilir?

2)"Derken, Âdem rabbinden bir takım kelimeler aldı, bunun üzerine tevbesini kabul etti" [19] Bu ayette Âdem (Aleyhisselam)'ın tevbe ettiği açıkça bildirilmektedir. Tevbe ise bir kişinin yapmış olduğu bir işe sonradan duyduğu pişmanlık anlamına gelen bir mefhumdur. Bu da Âdem Aleyhisselam'ın günah işlediğini göstermektedir.

3) Allah Teâlâ Âdem ile Havva (Aleyhimesselam)'a hitaben "Ben size bu ağacı yasaklamadım mı?"[20] Buyurmaktadır. Bu ayette geçen "Nehy" tabirinden de anlaşılmaktadır ki Âdem (Aleyhisselam) nehyolunan bir şeyi işlemiştir. Buna binaen Âdem (Aleyhisselam)'ın ma'sumiyyetinden söz etmek mümkün müdür?

Cevab:

1) Ma'siyet emre muhalefete denir. Bu emir vucub manasında olabileceği gibi nedb manasında da olabilir. Durum böyle olunca "İsyan" vasfının Âdem (Aleyhisselam) hakkında kullanılması, mendup olan bir işi terk ettiği içindir denilebilir. Ayrıca Bu konu hakkında Efendimiz Aleyhissalatü vesselam'ın haber verdiği Musa Aleyhisselam'ın Âdem Aleyhisselam ile bir çekişmesi vardır ki o rivayette Âdem Aleyhisselam, Allah'ın Gökleri ve yerleri yaratmadan evvel kendisi hakkında takdir edilmiş olan böyle bir olay hususunda levm edilmeye layık olmadığını belirtmektedir. Ayrıca Ehl-i sünnetin ismet sıfatının Nübuvvet anından başladığına dair belirttiği görüşe göre yine burada bir çelişki yoktur. Çünkü olay Âdem (Aleyhisselam)'ın nübuvvetinden önce tahakkuk etmiştir.

2) Tevbe etmesi meselesine gelince; Peygamberlerden küçük günahın sadır olabileceğini söyleyenler bu günahın küçük olduğunu söylemişlerdir. Lakin –Ehl-i sünnet gibi- Enbiyadan hiçbir günahın sadır olamayacağını söyleyenler, hiç günah işlemeyen kimsenin dahi tevbe etmesinin güzel bir amel olacağını söylemişlerdir. Bu sebepledir ki bizler "Allahım! Bizleri çokça tevbe edenlerden kıl! Derken günah işlemeyi talep etmiyor bilakis sadece tevbe eden bir kul olmayı istiyoruz.

3) Burada ki nehyin tahrim için olduğu müsellemdir. Âdem (Aleyhisselam) ise bu nehy olunan işi unutarak işlemiştir.[21] Unutularak işlenilen bir fiilin ise sorumluluğu olmadığı için bu fiilin günah olduğu söylenemez.

Hz. İbrahim ve İsmet Sıfatı:

Şübhe:

1) Hz. İbrahim ay ve güneş için “Bu benim Rabbimdir” demiştir.[22] Bu kelamı ya istidlal ve nazar anında söylemiş, ya da daha sonra söylemiştir. Birinci ihtimali değerlendirirsek, aksine cevaz vereceği bir şeyi söylemesi caiz değildir. Şayet bunu bir ihbar yönü ile telaffuz ettiğini düşünürsek bu durumda da küfür söz konusu olur.

2) Hz. İbrahim kavminin putları kimin kırdığına dair kendisine yöneltilen suale “ Hayır! Bunu şu büyükleri yapmıştır”[23] şeklinde cevap vermiştir. Hâlbuki putları kıran kendisinden başkası değildi. Bu durumda kendi yaptığı bir fiili büyük puta isnad etmesi yalan olmaktadır.

3) Allah Teâlâ İbrahim Aleyhisselam’ dan hikayeten “İbrahim yıldızlara baktı ve ben hastayım dedi”[24] buyurmaktadır. Burada iki durum söz konusudur ki birincisi İbrahim Aleyhisselam yıldız ilmi ilmine tutunarak bir şey söylemiş, ikincisi de olmayan bir şeyi söylemiştir.

Cevab:

1) İbrahim (Aleyhisselam)‘ın söylediği bu kelam hakkında bazıları bunu istidlal yolu üzere söylediği yani bu sözü söylemesi esnasında doğruyu arama talebinde olduğu için böyle bir sözün mahzuru olmadığını söylemişlerdir. Fakat bu görüş çok tasvip edilmemiştir. Ulema bu sözün dört faklı şekilde tevilinin bulunduğunu söylemişlerdir.

a) İbrahim (Aleyhisselam) bunu kavmine, yapmış oldukları hatayı farklı bir üslupla bildirme kabilinden söylemiştir.

b) Bu söz istifham şekli üzeredir ki bu durumda sözde mahzuf bir hemze-i istifham mevcuttur. Takdiri أهذا ربي“Bu mudur benim Rabbim” şeklindedir.

c) Bu söz onlara karşı hüccet getirme kabilindendir ki mana “Sizin yanlış itikadınıza göre Rabbim budur” şeklindedir. Yıldız batınca “Şayet bu ilah olsaydı batmazdı” şeklinde buyurmuş gibi oldu.

d) Burada gizli bir cümle vardır ki o da “Diyorlar ki” cümlesidir. Bu durumda bu söz farklı kimselerden sadece hikâye edilmiş bir söz olur.[25]

2) İbrahim(Aleyhisselam)’ın bizzat kendisinin yaptığı putları kırma fiilini putların büyüğüne isnad etmesi de farklı şekillerde cevaplandırılmıştır. Bazıları ayette geçen cümlenin من فعله فعله cümlesinden kinaye olduğunu bu durumda da mananın “O kırma işini yapan yaptı” şeklinde olacağını söylemişlerdir. İmam Kisai’nin فعله de durup sonrasında gelen cümleyi ibtidai kabul etmesi de bu görüşü teyid etmektedir. Bir kısım Ulema bu sözün de yukarıdaki söz gibi kavmini susturması yönünde söylediği bir söz olduğunu söylemişlerdir.

3) İbrahim (Aleyhisselam)’ın yıldızlara bakması Allah tealayı bilmek istemesi halindedir. Ayrıca yıldızlara bakıp bu şekilde bir şey söylemenin haram olacağı sabit değildir. Bir de İbrahim Aleyhisselam سقيمkelimesini

kullanmıştır ki bu kelimenin istikbale delaleti söz konusudur. Çünkü Allah Teâlâ Peygamber Aleyhissalatü Vesselam'a hitaben " Şübhesiz sen öleceksin ve şübhesiz onlar da ölecekler" buyururken سقيم kelimesi ile sıyga bakımından aynı olan "ميت" kelimesini kullanmıştır. Bu cümlenin istikbale delaleti bedihidir.

Hz. Musa ve İsmet sıfatı:

Şübhe:

1) "Musa'da ona bir yumruk indirip onu öldürdü"[26] Ayet-i kerimesinden anlaşıldığı üzere Musa (Aleyhisselam) kıptî'yi öldürmüştür.. Öldürülen kıptî, öldürülmeyi hak etmiş ise Musa (Aleyhisselam) niçin "Bu Şeytan'ın amelidir[27]", "Ey Rabbim! Muhakkak ki ben nefsime zulmettim"[28] demiştir? Şayet öldürülmeye müstehak değilse bu durumda da onu öldürdüğü için âsi olmaz mı?

2) Musa (Aleyhisselam) kendi etbaından olup kendisinden yardım isteyen kimseye "Belli ki sen azgın bir kimsesin"[29] nasıl demiştir?

3) Musa (Aleyhisselam) sihir haram olmasına rağmen sihirbazlara nasıl asalarını atmalarını emretmiştir? Böyle bir emir caiz değildir.

Cevab:

1) Öldürülen kimsenin kâfir olmasından dolayı öldürülmeye müstehak olduğu düşünülebilir. Ve bir de Musa (Aleyhisselam) ona vurmakla onu öldürmeyi gaye edinmemiş, sadece kendi etbaından olan kimseyi kurtarmak istemiştir. Yani kıptıyi hataen öldürmüştür. Bu konudaki ayetleri, peygamberlerden küçük günahın sadır olabileceğini söyleyenler küçük günah olarak değerlendirmektedirler. Peygamberlerden hiçbir türlü günahın sadır olamayacağını savunanlar ise bunları uygun şekillerde tevil etmişlerdir.

Musa Aleyhisselam'ın "Bu Şeytanın amelindendir" sözüne gelince bu konuda iki şey söylenmiştir.

a) Allah Teâlâ kâfirlerin öldürülmesini güçlenme zamanına kadar Musa (Aleyhisselam)'a mendûb kıldı. Hz. Musa ise kıptı'yi bu zamandan önce öldürmesi ile mendubu terk etmiştir. Dolayısıyla mana "Mendub olan bir şeyi terk etmeye atılmam Şeytan'ın amelindendir" şeklindedir.

b) Ya da mana "Öldürülen kıptî'nin Allah'a muhalif olma ameli Şeytan'ın amelindendir" şeklinde olur.

2) Musa (Aleyhisselâm)'ın kavmi katı kimselerdi- ki bu durum onların bütün ayetleri müşahade ettikten sonra dahi "Onların kendilerine aid ilahları olduğu gibi sen de bize aid bir ilah yapsana!" [30]Demelerinden anlaşılmaktadır.

3) Şayet davanızda haklı iseniz atacağınız şeyleri atın! Buyurması şart takdiri ile beraberdir ki bu Allah Teâlâ'nın "Eğer kulumuza indirdiğimiz hakkında şübhede iseniz haydi onun benzeri bir sûre getirin"[31] kavli şerifi kabilindendir.

Netice

Sonuç olarak iyi bilinmelidir ki; bu makalemiz peygamberlerde bulunan ismet sıfatının mevcudiyetinin kısmi de olsa ispatını gaye edinmiştir. Tabi ki ismet sıfatının gerek isbati ciheti olsun, gerek bu mesele ile alakalı Kur'an-ı Kerim ve hadislerde karşımıza çıkan işkaller cihetiyle olsun bu konu burada zikredilenlerle sınırlı değildir. Bilakis daha doyurucu ve geniş bilgi için bu konu hakkında kaleme alınmış müstakil eserlerin mütalaa edilmesi faydalı olacaktır.

Lakin bizim bu makaleyi kaleme almamızdaki gaye, Enbiya'nın her türlü küçük ve büyük günahlardan korunmuş oldukları şeklindeki Ehl-i Sünnet itikadının muhafaza edilmesidir. Zira bu konu da maalesef günümüzde bir takımlarının hiçbir mesned olmaksızın yaklaşıp yorumladıkları ve suiistimal ettikleri bir konu olmuştur. Bizler bu sadette böyle bir akımın durdurulması ve doğrunun ortaya konması noktasında en ufak bir fayda sağlamış isek kendimizi bahtiyar addedeceğiz. Son olarak Mevlâ zül Celalden isteğimiz bizleri ölene dek Ehl-i Sünnet inancının muhafası uğrunda birer nefer kılmasıdır. Âmîn Yâ Muîn!

---

[1] Kur'an Ahzab 32

[2] Kur'an Ahzab 30

[3] Kur'an, Hucurât 6

[4] Kur'an Bakara 143

[5] Kur'an Ahzab 57

[6] Kur'an, Al-i İmran 31

[7] Kuran Nisa 14

[8] Kur'an, Saff 3

[9] Kur'an, Enbiya 90

[10] Kuran, Sad 47

[11] Kur'an Sad 83

[12] Kur'an, Yusuf 24

[13] Kur'an, Sebe 20

[14] Kur'an, Bakara 124

[15] Kur'an,Sad 28

[16] Kur'an, Bakara 124

[17] Fahruddin er-Razi, İsmetu’l Enbiya S.40

[18] Kur’an, Taha 121

[19] Kur’an, Bakara 37

[20] Kur’an A’raf 22

[21] Kur’an Taha 115

[22] Kur’an, En’am 76

[23] Kur’an, Enbiya 62

[24] Kur’an, Saffat 88-89

[25] Mealimu’t Tenzil, el Beğavî– En’am 76. Ayet-i Kerimenin tefsiri–

[26] Kuran, Kasas 15

[27] Kur’an Kasas 15

[28] Kuran Kasas 16

[29] Kuran Kasas 18

[30] Kur’an, A’raf 138

[31] Kur’an, Bakara 23